

Det klassiske instrument i det 21. århundrede

ved Lasse Laursen

Introduktion

Projektet udspringer af en oplevelse med Carola Bauckholts *Zugvögel* (2012) for en kvintet af træblæsere. *Zugvögel* består primært af en række korte fuglekald, der er organiseret i forskellige sektioner, hvor hver sektion domineres af et begrænset antal kald i en looplignende struktur. Den måde, fuglekaldene kommer ud igennem instrumenterne, kan bedst beskrives som hyperrealisme. Efterligningerne er af uhørt høj kvalitet. *Zugvögel* minder os ikke bare om, hvordan de klassiske blæsere kan lyde, men tilføjer nye lyde og et nyt perspektiv til vores forståelse af disse instrumenter. "Det klassiske instrument i det 21. århundrede" er både en undersøgelse af, hvordan vores litteratur beskriver de klassiske instrumenter, og hvordan denne definition udvides i udvalgte eksempler fra det 21. århundredes musik, på en måde der giver en ny forståelse og indsigt i et ellers velkendt instrumentarium.

Metode

For at identificere nogle gennemgående metoder for hvordan partiturkomponister eksperimenterer med anvendelsen af klassiske instrumenter i det 21. århundrede, er der oprettet tre kategorier, som udvalgte værker filtreres igennem. De tre kategorier udelukker ikke hinanden, og de har alle rødder i det 20. århundrede. Formålet med kategorierne er at skabe et udgangspunkt for en diskussion af ligheder og forskelle. Kategorierne er et første forsøg på at identificere nogle karakteristika ved anvendelsen af klassiske instrumenter i det 21. århundrede, som endnu ikke er blevet en del af den etablerede litteratur. De tre kategorier er: **PRÆPARERING**, **KONTROL** og **FORDOBLING**

PRÆPARERING

Præparering er almindeligvis fysiske objekter der monteres på et instrument, og som efterfølgende kan fjernes, så instrumentet igen kan anvendes i sin almindelige udformning. I det 21. århundrede er der imidlertid brug for en definition af et præpareret instrument, der også kan indeholde mere destruktive præpareringer. Som fx i Simon Steen-Andersens Klaverkoncert (2014), hvor der bl.a. er indskrevet et flygel, der er gået i stykker (præpareret) via et fald på 8 meter (eks. 1), eller som i de irreversible tilføjelser ved Marco Blauws dobbelt-trompet (eks. 2).

eks. 1

eks. 2

eks. 3

eks. 4

eks. 5

eks. 6

KONTROL

I kontrol er det den måde eller de betingelser, under hvilke musikerne kontrollerer deres indsats, der ændres. I et traditionelt partitur kontrollerer musikeren sin indsats i relation til en fortolkningstradition. Men ændres kommunikationsstrategien, fx ved inddragelse af alternativ notation, tekst, video- og/eller audiopartitur, så må musikeren også ændre sin tilgang til den måde, hvorpå resultatet kontrolleres. Et eksempel kunne være Celeste Orams arbejde med videopartitur i værket *Xerox Rock* (2015). I dette værk skal musikerne efterligne andre musikeres bevægelser uden at vide, hvilke lyde de laver (eks. 3). I ovennævnte *Zugvögel* må musikerne justere deres fremførelse i forhold til de udleverede optagelser (eks. 4).

FORDOBLING

Den mest almindelige form for fordobling er forstærkning evt. i kombination med live streaming af video. Hvis fordoblingen medfører, at der opstår en tilsyneladende eller ægte kausalitet imellem instrumentet og den elektroniske tilføjelse, så kan det være vanskeligt at skelne imellem den elektroniske fordobling og det klassiske instrument. Et eksempel kunne være den skjulte elektroniske fordobling i Loïc Destremaus *Saxoclone* (2017), for saxofon med indbygget højttaler (eks. 5), eller den demonstrative audiovisuelle fordobling i Stefan Prins' *Mirror Box Extensions* (2015). Her kombineres virkelige og projicerede musikere på en måde og i en kvalitet, der gør det vanskeligt at skelne imellem de virkelige og de virtuelle musikere (eks. 6).

Litteratur

- Kvifte, T. (2008). What is a musical instrument? *Svensk Tidskrift för Musikforskning*, 1, 45–56.
Alperson, P. (2007). The instrumentality of music. *Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 66, 37–51.
Hardjowirogo, S. (2017). Instrumentality. On the construction of instrumental identity. Bovermann et Al. (Eds.), *Musical instruments in the 21st century*, 9–24
Adler S. 1989 *The Study of Orchestration* New York Norton Company
Piston, W. 1955. *Orchestration*, New York: Norton Company